



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS  
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

**PREDMET DVORSKI protiv HRVATSKE**

*(Zahtjev br. 25703/11)*

PRESUDA

STRASBOURG

28. studenoga 2013.

*Ova će presuda postati konačna pod okolnostima navedenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*



**U predmetu Dvorski protiv Hrvatske,**

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost dana 5. studenoga 2013. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

**POSTUPAK**

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 25703/11) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin gosp. Ivan Dvorski („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 16. travnja 2011.

2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa S. Maroševac Čapko, odvjetnica iz Rijeke. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva posebno navodi da je povrijeđeno njegovo pravo na pošteno suđenje, uključujući pravo na pravnu pomoć po vlastitom izboru i pravo na to da se ne inkriminira prema članku 6. stavcima 1. i 3. (c) Konvencije.

4. Dana 28. lipnja 2011. Vlada je obaviještena o prigovorima podnositelja zahtjeva.

**ČINJENICE****I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj je rođen 1986. i živi u Rijeci.

6. Dana 13. ožujka 2007., između 2:00 i 3:30 sati u noći, na Vežici, stambenoj četvrti Rijeke, počinjena su tri ubojstva, oružana pljačka i palež.

7. Tijekom tog istog dana brojne su osobe s Vežice privedene na ispitivanje u Policijsku upravu Primorsko-goransku, Treću policijsku postaju Rijeka (dalje u tekstu: „Policijska postaja Rijeka”).

8. Podnositelj zahtjeva je oko 13:00 sati istoga dana doveden na razgovor u Policijsku postaju Rijeka. Uzeti su mu uzorci krvi za analizu DNK i policija je pretražila njegov stan i mobilni telefon te zaplijenila niz njegovih osobnih predmeta.

9. Podnositelj zahtjeva zadržan je Policijskoj postaji Rijeka do uhićenja 14. ožujka 2007. u 9:50 sati u vezi s prethodno navedenim kaznenim djelima.

10. Prema podnositelju zahtjeva, od trenutka kad je priveden u Policijsku postaju Rijeka bio je smješten u ćeliju bez prozora i bez svjetla te su mu hrana i voda uskraćivani otprilike do 18:00 sati 14. ožujka 2007.

11. Prema Vladi, podnositelj zahtjeva zadržan je u prostoriji za pritvor iako je većinu vremena proveo u sobi za razgovor. Prostorija za pritvor imala je videonadzor. U sobi za razgovor podnositelj zahtjeva bio je pod stalnim nadzorom policijskog službenika te je stoga u svakom trenutku mogao zatražiti hranu ili piće, ili odlazak na toalet. Prostorija za pritvor opremljena je sanitarnim čvorom i umjetnim osvjetljenjem, no imala je i prozor osiguran metalnim šipkama. U prostoriji je bio i krevet te nekoliko deka kako bi se osiguralo mjesto za odmor. Podnositelj zahtjeva dobio je tople obroke i pića, a Vlada je predala potvrde narudžbi u tom pogledu.

12. U međuvremenu, 14. ožujka 2007. Roditelji podnositelja zahtjeva angažirali su odvjetnika G. M. da zastupa podnositelja. Međutim, policija mu je uskratila pristup podnositelju zahtjeva (vidi stavak 21. u nastavku).

13. Istoga datuma u 18:00 sati podnositelj zahtjeva pristao je na to da ga zastupa odvjetnik M. R. koji je oko 19:45 sati stigao u Policijsku postaju Rijeka. Ispitivanje podnositelja zahtjeva započelo je u 20:10 sati. Prema snimci ispitivanja podnositelja zahtjeva, policija ga je upozorila na njegovo pravo da se ne inkriminira i na šutnju, a on je izričito izjavio da je njegov odvjetnik M. R.

14. U prisutnosti M. R., triju policijskih službenika i Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci podnositelj zahtjeva priznao je da je u noći 13. ožujka 2007., zajedno s L. O. i R. L. J., otišao u stan Đ. V. na Vežici gdje je od Đ. V. uzeo određeni novčani iznos i potom pucao i ubio njega, njegovu djevojku i njegova oca nakon čega je zapalio stan kako bi uništio svaki trag da je bio tamo. Također je izjavio da je L. O. i R. LJ. obećao da će priznati zločine i preuzeti krivicu ako ih uhite. Podnositelj zahtjeva nadalje je izjavio da je zločine priznao svojevolumeno te da nije bio ni pod kakvim oblikom prisile ili prinude. Potpisivanjem zapisnika o ispitivanju također je posvjedočio da je upozoren na svoje pravo da se ne inkriminira. Ispitivanje podnositelja zahtjeva završilo je u 23:00 sata, uz kratku pauzu usred koje je podnositelj zahtjeva bio na toaletu.

15. Odvjetnik kojeg su angažirali roditelji podnositelja zahtjeva, G. M., uložio je 15. ožujka 2007. žalbu Županijskom sudu u Rijeci tražeći da mu se dopusti kontakt s podnositeljem zahtjeva.

16. Dana 15. ožujka 2007. riječka policija je Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci podnijela kaznenu prijavu protiv podnositelja zahtjeva te L. O. i R. L. J. glede prethodno spomenutih triju ubojstava, oružane pljačke i paleža.

17. Istoga je datuma podnositelj zahtjeva izveden pred istražnog suca Županijskog suda u Rijeci. Kada ga je istražni sudac pitao je li njegov odvjetnik M. R., koji je bio prisutan tijekom policijskog ispitivanja, ili G. M., koji je imao punomoć koju su potpisali roditelji podnositelja zahtjeva, podnositelj zahtjeva izjavio je da opoziva punomoć M. R. i da je vlastoručnim potpisom dodjeljuje G. M.

18. Tijekom saslušanja pred istražnim sucem podnositelj zahtjeva prigovorio je da on nikada nije angažirao M. R. i da je od policijskih službenika izričito tražio da pozovu odvjetnika G. M. Međutim, ni u jednom trenutku nisu ga obavijestili da je G. M. Došao u policijsku postaju. Također je prigovorio da mu je bila uskraćena hrana sve dok nije dao izjavu te da je tijekom uhićenja bio pod utjecajem droga i alkohola.

19. Dana 16. ožujka 2007. Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci zatražilo je od istražnog suca Županijskog suda u Rijeci da otvori istragu protiv podnositelja zahtjeva, L. O. i R. L. J. pod sumnjom da su 13. ožujka 2007. na Vežici počinili teška ubojstva i palež.

20. Istražni je sudac 16. ožujka 2007. ponovno saslušao podnositelja zahtjeva u prisutnosti G. M. Podnositelj zahtjeva branio se šutnjom i odbio je odgovoriti na sva pitanja koja su mu postavili istražni sudac i tužiteljstvo.

21. Istoga je datuma G. M. istražnom sucu predao zahtjev za izuzećem Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci i svih njegovih zamjenika. Istražni sudac zahtjev je proslijedio Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci. U mjerodavnom dijelu zahtjeva navodi se:

“Prije otprilike trideset minuta branitelj je saznao da je Županijski državni odvjetnik u Rijeci, D. H., prisustvovao ispitivanju Ivana Dvorskog kao osumnjičenika koje su policijski službenici Policijske postaje Rijeka vodili 14. ožujka 2007. oko 19:00 sati u prisutnosti ,branitelja’ M. R.

Istoga je datuma oko 10:40 sati L. J. D., majka Ivana Dvorskog koja živi i radi u Italiji, nazvala [G. M.] i zamolila ga da brani njezina sina Ivana koji je bio osumnjičen za kazneno djelo teškog ubojstva. Branitelj je oko 10:45 sati stigao u Policijsku postaju Rijeka, ali mu policijski službenici nisu dopustili da vidi Ivana Dvorskog i također [Ivanu Dvorskom] nisu rekli da je njegova majka angažirala odvjetnika. Branitelj je u Policijskoj postaji Rijeka ostao do 00:00 sati. Želio je podnijeti kaznenu prijavu protiv nepoznate osobe zbog zlorabe moći i iznuđivanja priznanja, no policijski su službenici odbili zaprimiti njegovu prijavu na temelju toga što nije imao punomoć te su ga izbacili iz policijske stanice. Branitelj je o incidentu odmah obavijestio Županijske državne odvjetnike u Rijeci D. K. i I. B. koji su u svoj spis predmeta unijeli službenu zabilješku.

Stoga je Županijski državni odvjetnik u Rijeci oko 00:30 sati već znao da je majka [Ivana Dvorskog] angažirala [G. M.] te da on nije mogao stupiti u kontakt sa svojim klijentom.

O tome je odmah obaviješten i Županijski sud [u Rijeci].

Otprilike oko 13:30 sati otac Ivana Dvorskog potpisao je punomoć za obranu svojega sina. Odvjetnički vježbenik B. P. [tada] je pokušao predati tu punomoć policiji, no bilo mu je rečeno da „odjebe s tom punomoći” te ona stoga nije predana.

Otprilike oko 15:00 – 15:30 sati branitelj [G.] M. ponovno je pokušao stupiti u kontakt sa svojim klijentom u Policijskoj postaji Rijeka, no pristup mu nije odobren ... Međutim, branjenik nije ni u jednom trenutku bio obaviješten da je on bio u Policijskoj postaji Rijeka.

Oko 15:30 sati branitelj je obavijestio načelnika Policijske uprave primorsko-goranske ... gosp. V. koji je navodno sastavio službenu zabilješku o njihovom razgovoru. Međutim, branjenik nije ni u jednom trenutku bio obaviješten da je angažiran branitelj i nikada mu nije postavljeno pitanje želi li da ga zastupa odvjetnica koju je angažirala njegova obitelj.

Osim toga, [Ivan Dvorski] je od dovođenja u Policijsku postaju Rijeka više puta tražio da se pozove [G. M.], no policijski službenici kazali su mu da su ga pokušali dobiti, ali bezuspješno. Kada je doveden u policijsku postaju, branjeniku su uzeti uzorci krvi. Oni pokazuju da je u krvi imao visoku razinu alkohola i droge.

Između 13:00 sati 13. ožujka 2007. i otprilike 19:00 sati 14. ožujka 2007. (ovo je vremensko razdoblje branitelju poznato samo iz neformalnih izvora jer nije imao pristup spisu predmeta Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci) branjeniku nije dana hrana.

Jasno je da je Državni odvjetnik u Rijeci, D. H., zanemario sve ove činjenice iako su mu bile poznate i, iako je osobno bio prisutan, dopustio je da se branjenik ispita u prisutnosti odvjetnika kojega [niti je on pozvao] niti ga je [...] angažirala njegova obitelj. To znači da je priznanje iznuđeno suprotno članku 225. stavku 8. Zakona o kaznenom postupku. Odnosno, Državni odvjetnik u Rijeci znao je od otprilike 12:30 sati [14. ožujka 2007.] tko je branitelj.

Branitelj je istoga datuma poslao punomoć Policijskoj upravi primorsko-goranskoj, a pisani su prigovori također poslani Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, Glavnom državnom odvjetniku Republike Hrvatske, Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci, Hrvatskoj odvjetničkoj komori, Ministarstvu pravosuđa, Ministarstvu unutarnjih poslova, načelniku Policijske uprave primorsko-goranske i Županijskom sudu u Rijeci ...”

22. Dana 16. ožujka 2007. otvorena je istraga protiv podnositelja zahtjeva, L. O. i R. L. J. pod sumnjom da su 13. ožujka 2007. na Vežici počinili tri teška ubojstva i palež.

23. Dana 23. ožujka 2007. Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske odbacio je zahtjev G. M. za izuzećem Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci na temelju toga što nije bilo razloga za izuzećem. Dana 26. ožujka 2007. Županijski državni odvjetnik u Rijeci odbacio je zahtjev za izuzećem svojih zamjenika po istom temelju.

24. Dana 28. ožujka 2007. G. M. je obavijestio Županijski sud u Rijeci da više ne želi zastupati podnositelja zahtjeva te je predsjednik Županijskog suda u Rijeci 30. ožujka 2007. imenovao S. M. Č. da po službenoj dužnosti zastupa podnositelja zahtjeva.

25. Tijekom istrage saslušani su brojni svjedoci, a istražni sudac dobio je izvješće o uvidu na mjestu zločina te pretrazi i pljenidbi, kao i izvješća medicinskih vještaka, vještaka za požar i balističkih vještaka.

26. Dana 12. srpnja 2007. Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci podiglo je na Županijskom sudu u Rijeci optužnicu protiv podnositelja zahtjeva, L. O. i R. L. J. po tri točke optužnice za teško ubojstvo i jednoj točki za palež počinjene 13. ožujka 2007. na Vežici.

27. Podnositelj zahtjeva, kojeg zastupa odvjetnik S. M. Č., uložio je 24. srpnja 2007. Županijskom sudu u Rijeci prigovor protiv optužnice na temelju brojnih materijalnih i postupovnih nedostataka. Također je obrazložio da je svoju izjavu na policiji dao pod utjecajem alkohola i droga.

28. Vijeće od triju sudaca Županijskog suda u Rijeci odbacilo 28. kolovoza 2007. prigovor podnositelja zahtjeva protiv optužnice je kao neosnovan.

29. Dana 9. listopada 2007., prvoga dana suđenja podnositelj zahtjeva i ostali optuženi izjasnili su se da nisu krivi po svim optužbama i prvostupanjski je sud saslušao svjedočenja sedmero svjedoka.

30. Druga rasprava održana je 11. listopada 2007. i na njoj je sud pregledao videozapise istrage na mjestu zločina i autopsije žrtava.

31. Daljnje rasprave održane su 12. studenoga 2007. i 11. siječnja 2008., a prvostupanjski sud na njima je saslušao svjedočenja devetero svjedoka.

32. Na raspravi održanoj 14. siječnja 2008. svjedočila su dva vještaka za toksikologiju, vještak za otiske prsta, vještak za balistiku i vještak za DNK. Obrana nije uložila prigovor na njihova svjedočenja. Na istoj raspravi svjedočilo je još četvero svjedoka.

33. Na raspravi održanoj 15. siječnja 2008. prvostupanjski sud saslušao je još jednog vještaka za toksikologiju i patologa, kao i trinaestero ostalih svjedoka. Obrana nije uložila prigovor glede svjedočenja vještaka, no od prvostupanjskog je suda zatražila da naloži psihijatrijsko izvješće o podnositelju zahtjeva.

34. Na istoj raspravi braniteljica je zatražila da se naloži izvješće vještaka za rukopis glede potpisa podnositelja zahtjeva na zapisniku o njegovu ispitivanju u policiji 14. ožujka 2007. Obrazložila je da podnositelj zahtjeva nije potpisao nikakav zapisnik tijekom policijskog ispitivanja.

35. Prvostupanjski sud smatrao je da u tom trenutku nije potrebno nalagati psihijatrijsko izvješće te je stoga odbacio zahtjev podnositelja u tom pogledu. Međutim, naložio je izvješće vještaka za rukopis glede potpisa na zapisniku o ispitivanju podnositelja zahtjeva u policiji.

36. Dana 23. siječnja 2008. vještakinja za rukopis podnijela je svoje izvješće. Zaključila je da je podnositelj zahtjeva potpisao zapisnik o svojem ispitivanju u policiji 14. ožujka 2007.

37. Sljedeća rasprava održana je 12. ožujka 2008. i na njoj su svjedočili medicinski vještak i vještak za požare. Vještakinja za rukopis također je usmeno svjedočila, potvrđujući svoje prethodne zaključke. Odvjetnica

podnositelja zahtjeva osporila je vjerodostojnost tih zaključaka i uputila zahtjev da se naloži dodatno izvješće, no prvostupanjski je sud zahtjev odbio. Prvostupanjski sud naložio je na istoj raspravi psihijatrijsko izvješće o podnositelju zahtjeva i ostalim optuženicima.

38. Dana 2. travnja 2008. podnositelj zahtjeva zatražio je od Županijskog suda u Rijeci da pozove odvjetnika G. M. kao svjedoka u vezi s navodnom nezakonitom policijskom iznudom priznanja. Istaknuo je da G. M. nije bilo dopušteno da ga vidi dok je bio u policijskom pritvoru te je izjavio da su ga policijski službenici natjerali da prizna.

39. Dana 24. travnja 2008. svoje su izvješće Županijskom sudu u Rijeci podnijela dva psihijatrijska vještaka. Zaključili su da podnositelj zahtjeva pati od graničnog poremećaja ličnosti i ovisnosti na heroin i alkohol. Međutim, nisu otkrili izraziti psihički poremećaj ili bolest. Zaključili su da je, čak i pod pretpostavkom da je u vrijeme počinjenja ubojstva bio pod utjecajem opojnih sredstava, bio dovoljno ubrojiv da bi razumio prirodu svojih djela iako je ta ubrojivost bila donekle smanjena. Što se tiče njegove ubrojivosti prilikom podmetanja požara, zaključili su da je podnositelj zahtjeva u vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno bio sposoban razumjeti prirodu svojih djela i kontrolirati svoje postupke.

40. Na raspravi održanoj 26. lipnja 2008. psihijatrijski vještaci potvrdili su svoje zaključke i stranke nisu imale prigovore na njihova svjedočenja. Prvostupanjski sud također je odbacio zahtjev podnositelja za saslušanjem odvjetnika G. M. kao svjedoka na temelju toga što su sve mjerodavne činjenice već utvrđene.

41. Na istoj raspravi jedan od optuženih, R. L. J., potvrdio je tijekom događaja koji je podnositelj zahtjeva opisao u svojoj izjavi danoj policiji 14. ožujka 2007. Međutim, R. L. J. je tvrdio da nije osobno sudjelovao u ubijanjima jer se uspaničio i napustio stan kad je čuo svađu.

42. Nakon svjedočenja R. L. J. Županijski državni odvjetnik u Rijeci izmijenio je optužnicu. Podnositelj zahtjeva optužen je za tri teška ubojstva, oružanu pljačku i palež, dok su L. O. i R. LJ. optuženi za oružanu pljačku te pomaganje i poticanje počinitelja kaznenog djela. Podnositelj zahtjeva i ostali optuženici izjasnili su se da nisu krivi za optužbe navedene u izmijenjenoj optužnici.

43. Dana 27. lipnja 2008. usmeno je svjedočio L. O., potvrđujući tijekom događaja koji je opisao R. L. J. Izjavio je da je nakon što se podnositelj zahtjeva posvađao s Đ. V. čuo pucnjeve, nakon čega se uspaničio i napustio stan.

44. Na istoj su raspravi stranke imale završne riječi. Braniteljica podnositelja zahtjeva argumentirala je da nije dokazano da je podnositelj zahtjeva počinio kaznena djela za koja je optužen. Međutim, istaknula je da bi, smatra li prvostupanjski sud drugačije, prilikom izricanja osude u obzir trebalo uzeti podnositeljevo priznanje policiji i njegovo iskreno kajanje.



45. Dana 30. lipnja 2008. Županijski sud u Rijeci proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za tri optužbe za teško ubojstvo i za optužbe za oružanu pljačku i palež te ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 40 godina. Prvostupanjski sud najprije je ispitaio podnositeljevo priznanje u odnosu na priznanja ostalih suoptuženika te je zaključio da je njegovo priznanje u osnovi bilo u skladu sa svjedočenjima njegovih suoptuženika, L. O. i R. L. J. Prilikom proglašavanja podnositelja krivim prvostupanjski sud uzeo je u obzir njegovo priznanje i usporedio ga je s dokazima iz spisa predmeta.

46. Prvostupanjski sud posebice se oslanjao na zapisnike o pretrazi i pljenidbi te fotografijama na kojima optuženi L. O. drži isti tip pištolja koji je bio korišten za ubojstva. Na temelju iskaza svjedoka i snimaka obližnjeg videonadzora, prvostupanjski sud zaključio je da su podnositelj zahtjeva i ostali suoptuženici kritičnog datuma došli u stan Đ. V. Nadalje, balistička izvješća i izvješća s mjesta zločina ukazivala su na to da su detalji iskaza podnositelja zahtjeva i njegovih suoptuženika bili točni te je tijekom događaja bio utvrđen na temelju izvješća o požaru, balističkih i toksikoloških izvješća te izvješća o DNK. Prvostupanjski sud također je zaključio da iskaze optuženika u pogledu načina na koji su izvršena ubojstva podupiru izvješće o autopsiji, svjedočenje patologa tijekom suđenja, izvješće s mjesta zločina te izjave svjedoka o pucnjevima koji su se čuli u stanu Đ. V. Nadalje, glede optužbi za palež, prvostupanjski sud ispitaio je materijale s mjesta zločina i dokaze iz izvješća vještaka za požare, kao i medicinska izvješća i izvješća o šteti koja su predale žrtve te izjave brojnih stanara zgrade u kojoj je došlo do požara.

47. Glede zahtjeva obrane da se sasluša odvjetnik G. M. (vidi prethodne stavke 38. i 40.), Županijski sud u Rijeci bilježi:

„Zahtjev braniteljice [Ivana Dvorskog] da se kao svjedok sasluša odvjetnik G. M. ... odbačen je kao nevažan. Naime, dokumenti iz spisa predmeta ne otkrivaju da je bilo riječi o policijskoj iznudi priznanja, već samo [zapisnik] vremena kada je odvjetnik [M.]R. došao [u policijsku postaju], nakon čega je započelo ispitivanje [Ivana Dvorskog] u prisutnosti odvjetnika kojemu je potpisao punomoć ... Nitko, uključujući branitelja [Ivana Dvorskog] koji je bio prisutan tijekom policijskog ispitivanja – odvjetnika [M.]R. – nije naveo ništa o iznudi priznanja i ne postoje indicije o tome u zapisniku o ispitivanju Ivana Dvorskoga [koji] je tada [bio] samo osumnjičenik.”

48. Podnositelj zahtjeva uložio je 6. studenoga 2008. žalbu Vrhovnom sudu Republike Hrvatske protiv presude prvostupanjskog suda. Žalio se, *inter alia*, da je osuda bila temeljena na njegovom priznanju policiji koje nije dano u prisutnosti odvjetnika po vlastitom izboru, odnosno G. M., već u prisutnosti odvjetnika M. R. kojeg mu je dodijelila policija. Podnositelj zahtjeva također je uputio na zahtjev za izuzećem Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci i svih njegovih zamjenika koji je 16. ožujka 2007. predao G. M., ističući dio tog zahtjeva u kojem se navodi da mu je tijekom policijskog pritvora uskraćena hrana.

49. Dana 8. travnja 2009. Vrhovni sud odbio je podnositeljevu žalbu kao neosnovanu. Glede njegove žalbe o izjavi danoj policiji, sud je zabilježio:

„... Zakonitost [izjave dane policiji] nisu dovele u pitanje žalbe žalitelja da M. R. nije bio njegov odvjetnik i da je njegov odvjetnik bio G. M. kojega su istoga dana angažirali njegovi roditelji niti su njezinu zakonitost u pitanje dovele žalbe da je žalitelju uskraćena hrana u razdoblju između 13:00 sati 13. ožujka 2007. i 19:00 sati 14. ožujka 2007., dok nije pristao angažirati odvjetnika M. R. jer je, prema zapisniku o njegovu uhićenju (stranice ...), žalitelj uhićen u 9:50 sati 14. ožujka 2007., dok je odvjetnik M. R. [u policijsku postaju] stigao u 18:45 sati istoga dana.”

50. Podnositelj zahtjeva uložio je 14. rujna 2009. daljnju žalbu Vrhovnom sudu protiv žalbene presude ponavljajući prethodne argumente.

51. Dana 17. prosinca 2009. Vrhovni je sud, u svojstvu suda posljednje instance, odbio podnositeljevu žalbu kao neosnovanu. Taj je sud istaknuo da zapisnik o ispitivanju podnositelja sugerira da je podnositelj zahtjeva izabrao odvjetnika M. R. da ga zastupa tijekom policijskog ispitivanja te da mu je odvjetnik M. R. pružio primjerenu pravnu pomoć. Vrhovni je s također zabilježio da ništa u spisu predmeta ne ukazuje na to da se s podnositeljem zahtjeva loše postupalo ili da je prisiljavan na priznanje.

52. Podnositelj zahtjeva podignuo je 11. ožujka 2010. ustavnu tužbu pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske. Žalio se, *inter alia*, da su tijekom policijskog pritvora s njim loše postupali te da je bio prisiljen da prizna. Žalio se i da mu je uskraćena mogućnost da njegovu obranu vodi odvjetnik njegova izbora.

53. Dana 16. rujna 2010. Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio je podnositeljevu ustavnu tužbu. Potvrđujući obrazloženje Vrhovnog suda, Ustavni sud Republike Hrvatske zabilježio je da postupak u cjelini bio pošten i da u spisu predmeta nema dokaza u prilog tome da je s podnositeljem zahtjeva loše postupano tijekom policijskog pritvora.

## II. MJERODAVNO PRAVO

### A. Domaće pravo

54. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, 135/1997, 113/2000, 28/2001, 76/2010) glase kako slijedi:

#### 23. članak

„Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ...”

#### 29. članak

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo:

...

- da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava da plati branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja pod uvjetom propisanim zakonom,

...”

55. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 129/2000, 51/2001, 105/2004, 84/2005, 71/2006) navode:

### **TEŠKO UBOJSTVO**

#### **91. članak**

„Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:

...

6. tko drugoga ubije radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela,

...”

### **RAZBOJNIŠTVO**

#### **218. članak**

„(1) Tko uporabom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina

(2) Ako je razbojništvo počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, ili ako je uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.”

### **DOVOĐENJE U OPASNOST ŽIVOTA I IMOVINE OPĆEOPASNOM RADNOM ILI SREDSTVOM**

#### **263. članak**

„(1) Tko požarom, ... izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.”

...

(3) Ako su kaznena djela iz stavka 1. i 2. Ovog članka počinjena na mjestu gdje je okupljeno više osoba ... počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

...”

**TEŠKA KAZNENA DJELA PROTIV OPĆE SIGURNOSTI****271. članak**

„(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 263. stavka 1., 2. i 3 ... ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.”

56. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002 i 62/2003) glase kako slijedi:

**62. članak**

“(1) Okrivljenik može imati branitelja tijekom cijeloga kaznenog postupka, a i prije njegova početka, kad je to ovim Zakonom propisano. ...

...

(4) Branitelja okrivljeniku, osim ako se on tome izričito ne protivi, mogu uzeti i njegov zakonski zastupnik, bračni ili izvanbračni drug, srodnik u uspravnoj liniji, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra i hranitelj.

...

(6) Branitelj je dužan podnijeti punomoć tijelu pred kojim se vodi postupak. Okrivljenik može branitelju dati i usmenu punomoć na zapisnik kod tijela pred kojim se vodi postupak.”

**177. članak**

“ ...

(5) Tijekom istrage policijska tijela obavještavaju osumnjičenika u skladu s člankom 237. stavkom 2. ovog Zakona. Na zahtjev osumnjičenika policijska tijela omogućuju joj ili mu da angažira odvjetnika i tu svrhu prestaju ispitivati osumnjičenika dok ne dođe odvjetnik ili najkasnije tri sata otkad je osumnjičenik zatražio dodjeljivanje odvjetnika. ...Ako okolnosti pokažu da odabrani odvjetnik neće moći doći u tom vremenskom razdoblju, policijska tijela dopuštaju osumnjičeniku angažiranje odvjetnika s popisa dežurnih odvjetnika koji su nadležnom policijskom tijelu dostavili županijski ogranci Hrvatske odvjetničke komore. ... Ako osumnjičenik ne angažira odvjetnika ili ako zatraženi odvjetnik ne dođe u navedenom vremenskom roku, policijska tijela mogu nastaviti ispitivati osumnjičenika. Zapisnik o [bilo kakvoj] izjavi optuženika policijskim tijelima u prisutnosti odvjetnika može se iskoristiti kao dokaz u kaznenom postupku.

...”

## **B. Mjerodavni međunarodni pravni materijali**

*Pravo pristupa odvjetniku po vlastitom izboru tijekom policijskog pritvora*

### **(a) Vijeće Europe**

*Pravila koja je donio Odbor ministara*

57. Pravilo 93 Standardnih minimalnih pravila za postupanje sa zatvorenicima (Rezolucija (73(5) Odbora ministara Vijeća Europe) navodi: „Zatvorenik kojem nije suđeno ima pravo, odmah po pritvaranju, izabrati svojeg pravnog zastupnika ... i primati posjete svojeg pravnog stručnjaka s ciljem obrane i kako bi se pripremao te mu davao i od njega primao povjerljive upute. Na zahtjev dobiva potrebnu prostoriju u tu svrhu. ... Razgovori između zatvorenika i njegova pravna savjetnika mogu biti u vidnom, ali ne i u slušnom, izravnom ili neizravnom, polju policije ili službenika institucije.”

58. Nadalje, preporuka Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe o Europskim zatvorskim pravilima (Rec (2006)2), usvojenim 11. siječnja 2006.. na 952. sjednici zamjenika ministara, u mjeri u kojoj su mjerodavna glase:

*“Pravna pomoć*

23.1. Svi zatvorenici imaju pravo na pravnu pomoć, a uprave zatvora će osigurati prikladne prostorije kako bi imali pristup takvoj pomoći.

23.2. Zatvorenici se o bilo kojoj pravnoj stvari mogu savjetovati s pravnim stručnjakom po vlastitom izboru i o svom trošku.

...

23.5 Sudbene vlasti mogu u iznimnim okolnostima odrediti ograničenja povjerljivosti u svrhu sprječavanja ozbiljnog kaznenog djela ili teškog narušavanja sigurnosti zatvorenika i osiguranja zatvora.”

### **(b) Ujedinjeni narodi**

*Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima*

59. Članak 14. stavak 3. (b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR) navodi da svatko tko je optužen za kazneno djelo ima pravo na to da „ima dovoljno vremena i prostorija na raspolaganju za pripremu svoje obrane i za konzultacije s braniteljem po svojem izboru”.

## PRAVO

### I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. KONVENCIJE

60. Podnositelj zahtjeva žalio se da je u policijskom pritvoru s njime loše postupano. Pozivao se na članak 3. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.”

#### **Dopuštenost**

##### *1. Tvrdnje stranaka*

61. Podnositelj zahtjeva podastao je da je između 13:00 sati 13. ožujka 2007. i 19:00 sati 14. ožujka 2007. Bio zadržan u policijskom pritvoru u ćeliji bez prozora, bez svjetla te bez hrane i pića te da domaće vlasti nisu primjereno odgovorile na njegove prigovore u tom pogledu.

62. Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije iscrpio sva domaća pravna sredstva glede članka 3. njegovih prigovora jer nije podnio kaznenu prijavu protiv policijskih službenika ili parnični postupak protiv Države radi naknade štete. Dodatno tvrdi da je podnositelj svoj zahtjev Sudu predao izvan vremenskog ograničenja od šest mjeseci jer se njegovi prigovori odnose na policijski pritvor 14. ožujka 2007., dok je njegov zahtjev Sudu predan 16. travnja 2011.

63. U svakom slučaju, Vlada smatra da podnositelj zahtjeva nije uspio potkrijepiti svoje prigovore o zlostavljanju tijekom policijskog pritvora. U tom pogledu, Vlada je pribavila fotografije prostorija za pritvor u Policijskoj postaji Rijeka, kao i narudžbe usluge hrane i pića tijekom policijske operacije u sklopu koje je podnositelj uhićen. Istaknuli su da fotografije pokazuju da je podnositelj zahtjeva držan u primjerenim uvjetima sa svim potrebnim sadržajima te da narudžbe hrane pokazuju da je podnositelj zahtjeva dobivao hranu i piće tijekom boravka u policijskom pritvoru. Vlada dodatno navodi da je samo dvadesetak policijskih službenika sudjelovalo u toj policijskoj operaciji te da su značajne količine hrane naručivane u razdoblju podnositeljeva uhićenja i pritvora.

##### *2. Ocjena Suda*

64. Sud nalazi da nije potrebno osvrnuti se na sve prigovore Vlade jer je prigovor na temelju članka 3. Konvencije u svakom slučaju neprihvatljiv zbog sljedećih razloga.

65. Sud ponavlja da članak 3. Konvencije jamči jednu od temeljnih vrijednosti demokratskog društva. Apsolutno zabranjuje mučenje ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni neovisno o

okolnostima i žrtvinu ponašanju (vidi *Labita protiv Italije* [VV], br. 26772/95, st. 119., ESLJP 2000-IV).

66. Prema utvrđenoj sudskoj praksi, zlostavljanje mora doseći minimalnu razinu okrutnosti kako bi spadalo u djelokrug članka 3. Ocjena te minimalne razine okrutnosti relativna je i ovisi o svim okolnostima predmeta, poput trajanja postupanja, fizičkih i psihičkih učinaka koje ono ima te, u nekim slučajevima, spolu, dobi i zdravstvenom stanju žrtve (vidi *Kudła protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, st. 91, ESLJP 2000-XI, i *Peers protiv Grčke*, br. 28524/95, st. 67, ESLJP 2001-III).

67. Da bi kazna ili s njom povezano postupanje bili smatrani „nečovječnim” ili „ponižavajućim”, patnja ili poniženje koje uključuju moraju u svakom slučaju nadići neizbježan element patnje ili poniženja povezanih s danim oblikom legitimnog postupanja ili kažnjavanja (vidi predmet *Labita*, prethodno naveden, st. 120).

68. Mjere koje osobu lišavaju slobode često mogu uključivati takav element. Neovisno o tome, država mora osigurati da osoba bude pritvorena u uvjetima koji su primjereni glede poštivanja ljudskog dostojanstva, da je način i metoda provođenja mjere ne podvrgavaju patnji ili nedaćama čiji intenzitet nadilazi neizbježnu razinu patnje inherentnu lišavanje slobode te da njezino zdravlje i dobrobit, imajući u vidu praktične zahtjeve zatvora, budu primjereno zaštićeni, među ostalim, i pružajući joj potrebnu liječničku pomoć (vidi predmet *Kudła*, prethodno naveden, st. 93. – 94., i *Riviere protiv Francuske*, br. 33834/03, st. 62., 11. srpnja 2006.).

69. Navodi o zlostavljanju moraju biti potkrijepljeni odgovarajućim dokazima (vidi predmet *Labita*, prethodno naveden, st. 121.). Sud je u više navrata naveo da se pri ocjenjivanju dokaza općenito primjenjuje standard dokaza „izvan razumne sumnje”, no dodaje da se takav dokaz može izvesti iz supostojanja dovoljno jakih, jasnih i sukladnih izvođenja ili sličnih neosporenih zaključaka (vidi *Irska protiv Ujedinjene Kraljevine*, 18. siječnja 1978., st. 161., serija A br. 25).

70. Sud bilježi da među strankama nema spora da je podnositelj zahtjeva smješten u pritvor u Policijskoj postaji Rijeka koje su prikazane na fotografijama koje je dostavila Vlada. Te fotografije pokazuju da je prostorija za pritvor opremljena sanitarnim čvorom i krevetom, kao i s umjetnim osvjetljenjem i prozorom kroz koji je u prostoriju dopirala dnevna svjetlost. Nema razloga da Sud smatra da su se te prostorije u bilo kojem pogledu razlikovale tijekom pritvora podnositelja zahtjeva te Sud ne smatra da smještaj podnositelja zahtjeva u te prostorije kada nije bio ispitivan predstavlja ikakvo postupanje suprotno članku 3. Konvencije.

71. Glede podnositeljevih prigovora da su mu tijekom policijskog pritvora uskraćene hrana ili voda, Sud utvrđuje da računi za usluge narudžbe hrane i pića koje je priložila Vlada pokazuju da je policija 13. ožujka 2007. naručila sedamdeset toplih obroka kako bi olakšala istragu ovog predmeta. Dana 14. ožujka 2007., na dan kada su podnositelj zahtjeva i dva

suosumnjčenika zadržani u policijskom pritvoru, naručeno je dodatnih trideset i pet toplih obroka i trideset i šest sokova.

72. Iako to nužno ne pokazuje da je podnositelj zahtjeva dobio ikakvu naručenu hranu ili piće, upućuje na to da je broj naručenih toplih obroka značajno premašio broj potreban samo za policijske službenike. U tom pogledu, također valja zabilježiti da se nijedan od podnositeljevih suoptuženika nikada nije žalio na to da su im tijekom policijskog pritvora bile uskraćene hrana ili voda. U tim okolnostima, Sud samu tvrdnju podnositelja da su mu tijekom policijskog pritvora uskraćene hrana ili voda ne može smatrati dovoljno potkrijepljenom.

73. Stoga, budući da podnositeljevi podnesci ni na koji način nisu potkrijepili njegove navode o zlostavljanju tijekom policijskog ispitivanja 13. i 14. ožujka 2007., Sud nalazi da je ovaj prigovor očito neosnovan te mora biti odbijen u skladu s člankom 35. stavcima 3.(a) i 4. Konvencije.

## II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. KONVENCIJE

74. Podnositelj zahtjeva žalio se da nije imao pošteno suđenje. U prilog svojem prigovoru podnositelj je tvrdio da mu nije bilo dopušteno da ga zastupa odvjetnik po vlastitom izboru; da usluge odvjetnika koji ga je zastupao nisu zadovoljile zahtjeve dobre obrane; da je ispitivan pod prisilom; da je bio prisiljen inkriminirati se bez pravne pomoći odvjetnika po vlastitom izboru te da je njegova osuda utemeljena na izjavama koje je dao dok ga nije zastupao odvjetnik kojega je sam izabrao.

Pozivao se na članak 6. stavke 1. i 3. (c) Konvencije čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

„1. Radi utvrđivanja ... optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...

...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

...

(c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

...”

### A. Dopuštenost

#### 1. Tvrdnje stranaka

75. Vlada je podastrijela da podnositelj zahtjeva nije potpisao punomoć od 16. travnja 2011. koju je podnositeljev zastupnik podnio Sudu. Prema njezinu mišljenju, potpis podnositelja na punomoći ne odgovara njegovu



stvarnom potpisu. Također je istaknula da se podnositelj zahtjeva tijekom 2011. nije sastajao ni komunicirao s odvjetnicom koja ga zastupa u postupku pred Sudom. Međutim, odvjetnica ga je posjetila u rujnu 2010., no Ustavni sud u tom trenutku još nije dostavio svoju odluku o podnositelju zahtjeva, stoga nije postojao razlog da podnositelj zahtjeva potpiše punomoć za zastupanje u postupku pred Sudom. Stoga je Vlada zatražila da se predstavka briše iz popisa predmeta.

76. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je punomoć svojoj zastupnici dao i rujnu 2010. Opunomoćio ju je prije nego što mu je dostavljena odluka Ustavnog suda jer je, imajući u vidu pritisak javnosti na vlasti da osiguraju osudu u njegovu slučaju, očekivao da će Ustavni sud odbiti njegovu ustavnu tužbu. Budući da je zatvor u kojem je služio zatvorsku kaznu bio izvan Rijeke, gdje je ured njegove odvjetnice, u rujnu 2010. poduzeli su sve potrebne korake, uključujući punomoć, za podnošenje predstavke Sudu. Točan datum kada je dodijelio punomoć upisana je u potonjoj uz znanje i pristanak podnositelja. Osim toga, bio je u stalnom kontaktu sa svojom zastupnicom – ili preko svoje majke, koja ga je redovito posjećivala, ili telefonski.

## 2. Ocjena suda

77. Sud na početku ponavlja da zastupnica podnositelja mora predočiti „punomoć ili pisano ovlaštenje za zastupanje” (vidi *Hirsi Jamaa i ostali protiv Italije* [VV], br. 27765/09, st. 52., ESLJP 2012). Stoga će jednostavno pismeno ovlaštenje vrijediti za svrhu postupka pred Sudom ukoliko nije dokazano da je sačinjeno bez znanja i pristanka podnositelja (vidi *Velikova protiv Bugarske*, br. 41488/98, st. 50., ESLJP, 2000-VI).

78. Nadalje, ni Konvencija ni Pravilnik Suda ne nameću nikakve posebne zahtjeve o načinu na koji punomoć mora biti sastavljena ili ne zahtijevaju nijedan obrazac ovjere bilo kojeg nacionalnog tijela nad tim dokumentom. Sudu je važno da obrazac punomoći jasno naznačuje da je podnositelj zahtjeva svoje zastupanje pred Sudom povjerio zastupniku koji je tu punomoć prihvatio (vidi *Ryabov protiv Rusije*, br. 3896/04, st. 40. i 43., 31. siječnja 2008.).

79. Sud bilježi da u ovom predmetu na punomoći datiranoj 16. travnja 2011., koja se nalazi u spisu, stoji ime podnositelja zahtjeva i da je vlastoručno potpisana. Samo na temelju uvida te u nedostatku izravnih i uvjerljivih dokaza koji potvrđuju suprotno, Sud ne može sumnjati u to je li potpis na punomoći podnositeljev.

80. Sud također bilježi da je podnositelj zahtjeva naveo detaljne informacije o kontaktima sa svojom zastupnicom koji se ne čine nerazumnima i neuvjerljivima. Nadalje, u spisu ne postoji ništa što bi dovelo u pitanje iskaz odvjetnice ili njezinu razmjenu informacija o podnositelju sa Sudom (vidi *Hirsi Jamaa i ostali*, prethodno navedeno, st. 55.).

81. U ovim okolnostima Sud nema razloga sumnjati u valjanost punomoći. Posljedično, odbija Vladin prigovor. Sud nadalje smatra da ovaj dio predstavke nije očito neosnovan u sklopu značenja članka 35. st. 3.(a) Konvencije i bilježi da ni po kojem drugom temelju nije neprihvatljiv. Stoga mora biti proglašen prihvatljivim.

## **B. Osnovanost**

### *1. Tvrdnje stranaka*

82. Podnositelj zahtjeva podastro je da odvjetnik G. M., kojeg su angažirali njegovi roditelji, nije mogao kontaktirati s njime dok je bio u pritvoru u Policijskoj postaji Rijeka. Stoga je G. M. uložio brojne žalbe raznim domaćim tijelima, uključujući zahtjev za izuzećem Državnog odvjetnika u Rijeci i svih njegovih zamjenika, kojim je želio završiti nelegalnu situaciju. Umjesto toga, policija je samo odvjetniku M. R., odnosno bivšem načelniku Policijske uprave primorsko-goranske, dopustila da kontaktira s podnositeljem zahtjeva kako bi podnositelj dao samooptužujuću izjavu. Odvjetnika M. R. pozvali su policijski službenici, a ne podnositelj, jer se radilo o osobi kojoj su policijski službenici mogli vjerovati da će nagovoriti podnositelja da prizna zločine za koje je bio osumnjičen. Činjenica da odvjetnik M. R. od podnositelja zahtjeva nikada nije zatražio plaćanje pravnog zastupanja dokazuje da je surađivao s policijom.

83. Zastupanje podnositelja zahtjeva od strane M. R. nije zadovoljilo zahtjeve dobre obrane. Za raspravu o predmetu imali su samo dvadeset i pet minuta, što nije bilo u skladu s ozbiljnošću zločina za koje je podnositelj zahtjeva optužen i činjenicom da je ispitivan gotovo tri sata. Navedeno je, uz činjenicu da je podnositelj zahtjeva bio izgladnjen i držan u nečovječnim uvjetima te da je bio pod utjecajem droga i alkohola, podnositelja zahtjeva navelo da prizna zločine. Nadalje, podnositelj zahtjeva uložio je žalbu da se prvostupanjski sud pozivao na njegovu izjavu danu policiji i odbio njegov zahtjev za saslušanje određenih svjedoka, uključujući odvjetnika G. M., što bi dopustilo rasvjetljavanje okolnosti pod kojima je podnositelj ispitivan u policijskoj postaji te optužbe protiv njega. Dakle, nije imao pošteno suđenje.

84. Vlada je tvrdila da je podnositelj zahtjeva imao pogodnost svih jamstava poštenog suđenja tijekom kaznenog postupka protiv njega te da je postupak, gledano u cjelini, bio pošten. Podnositelja zahtjeva tijekom postupka je zastupala kvalificirana odvjetnica i valjano je sudjelovala u suđenju na kojem je imala svaku priliku ispitati svjedoke i komentirati. Nadalje, podnositeljev predmet razmotren je na trima instancijama, uključujući Ustavni sud. Prvostupanjska presuda temeljena je na njegovu priznanju, ali i na brojnim ostalim dokazima u spisu predmeta. Glede podnositeljeva prava da se ne inkriminira, Vlada je podastrijela da ono nije

povrijeđeno ni u kojem smislu jer je on zločine priznao samovoljno i svjesno, nakon savjetovanja s odvjetnikom. U tom je pogledu istaknula da je podnositelj zahtjeva potpisao svoju izjavu kojom je izričito potvrdio da nije bio primoran ili prisiljen dati izjavu. Okolnosti predmeta otkrile u da nije bilo razloga da policijski službenici dovedu u pitanje njegovu mentalnu sposobnost razumijevanja okolnosti u kojima se našao i davanja potpuno svjesne izjave.

85. Podnositelju zahtjeva dano je dovoljno vremena, prema zapisniku s njegova ispitivanja, približno dva sata, za savjetovanje s odvjetnikom i svoju je izjavu dao nakon toga. Podnositelj zahtjeva odabrao je odvjetnika M. R. s popisa odvjetnika koji postoji u svakoj policijskoj postaji i podnositelj mu je dodijelio punomoć. U prisutnosti tog odvjetnika policiji je dao izjavu bez prinude i prisile. Činjenica da je podnositelja zahtjeva u kasnijim fazama postupka zastupao drugi odvjetnik nevažna je za činjenicu da je M. R. bio odabran odvjetnik koji ga je zastupao u skladu s njihovim dogovorom i strategijom obrane u toj fazi.

## 2. Ocjena suda

### (a) Opća načela

86. Podnositelj zahtjeva na veo je da nije imao pošteno suđenje i žalio se na povredu članka 6. stavaka 1. i 3.(c). Sud prvo bilježi da su jamstva iz 3. stavka članka 6. posebni aspekti prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku kako je utvrđeno 1. stavkom istog članka. Sukladno tome, tužba podnositelja zahtjeva razmotrit će se prema tim objedinjenim odredbama (vidi, među ostalim tijelima, *Poitrinol protiv Francuske*, 23. studenoga 1993., st. 29., serija A, br. 277-A; *Benham protiv Ujedinjene Kraljevine*, 10. lipnja 1996., st. 52., *Izvešća o presudama i odlukama 1996-III*; *Krombach protiv Francuske*, br. 29731/96, st. 82., ESLJP 2001-II; *Kulikowski protiv Poljske*, br. 18353/03, st. 55., 19. svibnja 2009.; *Sakhnovskiy protiv Rusije* [VV], br. 21272/03, st. 94., 2. studenoga 2010.; *Zagorodniy protiv Ukrajine*, br. 27004/06, st. 52., 24. studenoga 2011.; i *Neziraj protiv Njemačke*, br. 30804/07, st. 45., 8. studenoga 2012.).

87. U tom kontekstu, Sud ponavlja da članak 6. Konvencije, čitan u cjelini, optuženiku jamči pravo da valjano sudjeluje u kaznenom postupku (vidi *Rowe i Davis protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], br. 28901/95, st. 60., ESLJP 2000-II). Napose, optuženik mora imati mogućnost organizirati svoju obranu na primjeren način i bez ograničenja u pogledu mogućnosti iznošenja svih relevantnih argumenata obrane pred prvostupanjskim sudom, a time i utjecanja na ishod postupka (vidi *Luchaninova protiv Ukrajine*, br. 16347/02, st. 62., 9. lipnja 2011.).

88. Kako bi mogao ostvariti svoje pravo na obranu, optuženiku obično treba dopustiti da valjano koristi pomoć odvjetnika iz početnih faza postupka (vidi *Salduz protiv Turske* [VV], br. 36391/02, st. 52., 27.

studenoga 2008.). Pravo svake osobe optužene za kazneno djelo da je valjano brani odvjetnik jedna je od temeljnih značajki poštenog suđenja (vidi *Krombach protiv Francuske*, prethodno navedeno, st. 89.).

89. Osoba optužena za kazneno djelo koja se ne želi osobno braniti mora se moći obratiti pravnom zastupniku po vlastitom izboru (vidi *Campbell i Fell protiv Ujedinjene Kraljevine*, 28. lipnja 1984., st. 99., serija A, br. 80; *Pakelli protiv Njemačke*, 25. travnja 1983., st.31., serija A, br. 64; te *Whitfield i ostali protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 46387/99, 48906/99, 57410/00 i 57419/00, st. 48., 12. travnja 2005.). Bez obzira na važnost odnosa povjerenja između odvjetnika i klijenta, ovo se pravo ne može smatrati apsolutnim (vidi *Prehn protiv Njemačke* (odl.), br. 40451/06, 24. kolovoza 2010.). Nacionalna tijela mogu odbaciti želju tuženika glede pravnog zastupanja kada postoje mjerodavne i dostatne osnove da se smatra da je to nužno u interesu pravde (vidi *Croissant protiv Njemačke*, 25. rujna 1992., st. 29. i 30., serija A, br. 237-B, i *Pavlenko protiv Rusije*, br. 42371/02, st. 98., 1. travnja 2010.).

90. Sud dalje ponavlja svoju utvrđenu sudsku praksu prema kojoj se država uobičajeno ne može smatrati odgovornom za djela ili odluke odvjetnika optužene osobe (vidi *Stanford protiv Ujedinjene Kraljevine*, 23. veljače 1994., st. 28., serija A, br. 282-A) jer je ponašanje obrane u svojoj osnovi pitanje između tuženika i njegova branitelja, neovisno o tome je li mu on dodijeljen po službenoj dužnosti ili ga se privatno financira (vidi *Czekalla protiv Portugala*, br. 38830/97, st. 60., ESLJP 2002-VIII; vidi i *Bogumil protiv Portugala*, br. 35228/03, st. 46., 7. listopada 2008.). Neovisno o tome, u slučaju očita propusta branitelja po službenoj dužnosti ili, u određenim slučajevima, privatno plaćenog odvjetnika da valjano zastupa, članak 6. stavak 3.(c) Konvencije zahtijeva intervenciju nacionalnih tijela (vidi *Güveç protiv Turske*, br. 70337/01, st. 130. – 131., ESLJP, 2009.).

91. Glede privilegije protiv samooptuživanja i prava na šutnju, Sud ponavlja da se radi o općepriznatim međunarodnim standardima koji su u osnovi poštenog postupka. Cilj im je optuženoj osobi pružiti zaštitu protiv neprimjerene prisile vlasti te tako izbjeći pogreške pravde i osigurati ciljeve članka 6. Konvencije. Pravo da se osoba ne inkriminira primarno je povezano s poštivanjem želje optužene osobe na šutnju i pretpostavlja da će tužiteljstvo u kaznenom postupku nastojati dokazati slučaj protiv optuženog bez pribjegavanja dokazima dobivenim metodama prisile ili prinude protiv volje optuženog. Prilikom razmatranja je li postupak ugrozio samu bit privilegije protiv samoosuđivanja, Sud mora razmotriti prirodu i stupanj bilo kakve prisile, postojanje bilo koje mjerodavne zaštite tijekom postupka te uporabu tako dobivenog materijala (vidi *Bykov protiv Rusije* [VV], br. 4378/02, st. 92., 10. ožujka 2009.).

92. Sud naglašava važnost istražne faze za pripremu kaznenog postupka jer dokazi prikupljeni u ovoj fazi određuju okvir u sklopu kojeg će se na

suđenju razmatrati kazneno djelo koje se stavlja na teret (vidi *Salduz*, prethodno navedeno, st. 54.). Istodobno, optuženik je posebno ranjiv u toj fazi postupanja čiji učinak pojačava činjenica da zakonodavstvo o kaznenom postupku ima tendenciju postajati sve složenije, osobito u pogledu pravila kojima se uređuje prikupljanje dokaza i njihova uporaba. U većini slučajeva ovu osobitu ranjivost primjereno može nadomjestiti pomoć odvjetnika čiji je zadatak, među ostalim, pomoći u osiguranju da se pravo optuženika da se sam ne inkriminira poštuje (vidi *Pavlenko*, prethodno navedeno, st. 101.).

**(b) Primjena tih načela na trenutačni predmet**

93. Glede podnositeljevih prigovora, Sud smatra da je središnje pitanje u ovom predmetu podnositeljevo pravo da si osigura branitelja po vlastitom izboru te je li, kao rezultat neimanja te mogućnosti, pod prisilom bio naveden da se inkriminira bez privilegije valjane pravne pomoći.

94. Sud na početku bilježi da trenutačnom predmetu ne radi o situaciji u kojoj je podnositelju policija dodijelila odvjetnika po službenoj dužnosti, već o situaciji u kojoj mu je ponuđen izbor između odvjetnika koje je ponudila policija, čije je usluge morao platiti iz vlastitih sredstava. Stoga se na trenutačni predmet odnosi sljedeći tekst članka 6. stavka 3.(c): „Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava: ... da se brani sam ... uz branitelja po vlastitom izboru ...”. Stoga Sud smatra da, u načelu, optuženik koji u kaznenom postupku snosi troškove vlastita pravna zastupanja ima pravo odabrati svojeg branitelja, osim u iznimnim okolnostima kada je potrebno zanemariti to pravo u interesu pravde ili kada je ovo povezano s opravdanim i značajnim preprekama (vidi *Pavlenko*, prethodno navedeno, st. 98., i *Klimentyev protiv Rusije*, br. 46503/99, st. 116. – 119., 16. studenoga 2006.).

95. Sud bilježi da je obitelj podnositelja zahtjeva, nakon što ga je policija uhitila, kontaktirala s odvjetnikom G. M. da ga zastupa. Prema njegovu prikazu događaja (vidi prethodni stavak 21.), kojega Vlada nije osporila, G. M. je u Policijsku postaju Rijeka stigao 14. ožujka 2007. oko 10:45 sati, prije nego što je policija započela s ispitivanjem podnositelja zahtjeva. G. M. u tom trenutku nije imao punomoć. Policija mu nije dopustila da vidi podnositelja zahtjeva niti je podnositelja obavijestila da su njegovi roditelji angažirali G. M. kao njegovu branitelja.

96. Kasnije istoga datuma, približno oko 13:30 sati, odvjetnički vježbenik iz ureda G. M. pokušao je kontaktirati s podnositeljem zahtjeva u Policijskoj postaji Rijeka, podnoseći punomoć koju je potpisao podnositeljev otac, ovlašćujući G. M. da zastupa podnositelja zahtjeva, no ponovno mu je odbijen pristup, bez da je podnositelju rečeno da G. M. pokušava kontaktirati s njim. Istodobno je G. M. obavijestio ostala mjerodavna domaća tijela o ponašanju policijskih službenika koji su mu odbijali pristup podnositelju.

97. Sud bilježi da dokumenti u spisu o kaznenom predmetu protiv podnositelja zahtjeva ne otkrivaju nikakve valjane razloge zašto odvjetniku G. M. nije bilo dopušteno braniti podnositelja zahtjeva tijekom policijskog ispitivanja, a argumente glede tog pitanja nisu pružili ni nacionalni sudovi ni Vlada. Podnositelj zahtjeva pred istražnim je sucem 15. ožujka 2007. izričito izjavio da želi da ga zastupa odvjetnik G. M. (vidi prethodni stavak 17.) kojemu su policijski službenici onemogućili pristup bez navođenja mjerodavnih razloga. Prema navodima Vlade (vidi prethodni stavak 85.), umjesto da podnositelju zahtjeva kažu da su njegovi roditelji kao branitelja angažirali G. M., policijski službenici dali su mu popis odvjetnika u skladu s člankom 177. stavkom 5. Zakona o kaznenom postupku (vidi prethodni stavak 56.) kako bi izabrao odvjetnika koji će ga zastupati tijekom policijskog ispitivanja te je s popis odvjetnika za zastupanje podnositelja angažiran M. R.

98. Sud utvrđuje da Vlada nikada nije priložila popis odvjetnika koji je navodno dan podnositelju zahtjeva. Sud također bilježi da Vlada nije osporila da je M. R. bio bivši načelnik riječke Policije te da taj odvjetnik podnositelju zahtjeva nikada nije naplatio svoje usluge, što je uobičajeno za očekivati kod privatno angažiranih odvjetnika. Pod tim okolnostima Sud ozbiljno sumnja je li policija djelovala u dobroj vjeri te bi li podnositelj zahtjeva za odvjetnika zaista izabrao M. R. da je znao da su njegovi roditelji angažirali odvjetnika G. M. Činjenica da je podnositelj zahtjeva potpisao punomoć u korist ovog odvjetnika, ovlašćujući ga za stupanje tijekom policijskog ispitivanja, nema nikakva utjecaja na ovaj nalaz jer dobro utvrđeno načelo Suda da je namjena Konvencije da jamči prava koja su praktična i valjana, a ne teoretska i prividna (vidi *Airey protiv Irske*, 9. listopada 1979., st. 24., serija A, br. 32; *Imbrioscia protiv Švicarske*, 24. studenoga 1993., st. 38., serija A, br. 275; i *Salduz*, prethodno navedeno, st. 55.).

99. Sud, stoga, isključuje svaku mogućnost da se podnositelj zahtjeva samim potpisivanjem punomoći i davanjem izjave policiji izričito i nesumnjivo odrekao prava da zadrži G. M. kao odvjetnika po vlastitom izboru te umjesto toga pristao da ga zastupa M. R. To je stoga što je pravo na branitelja, koje je temeljno pravo među onim pravima koja čine pojam poštenog suđenja i osiguravaju valjanost ostalih jamstava navedenih u članku 6. Konvencije, najbolji primjer onih prava koja zahtijevaju posebnu zaštitu standarda „razboritog i inteligentnog odricanja” utvrđenog u praksi Suda (vidi *Pishchalnikov protiv Rusije*, br. 7025/04, st. 77. – 79., 24. rujna 2009.).

100. Prethodna razmatranja postavljaju ozbiljna pitanja glede načina ponašanja domaćih tijela te zastupanja podnositelja zahtjeva od strane odvjetnika po njegovu vlastitom izboru tijekom predraspravnog policijskog ispitivanja zajamčenog člankom 6. stavkom 3.(c) Konvencije. To posljedično zahtijeva pomnu kontrolu Suda prilikom ocjenjivanja je li

postupak u cjelini podbacio glede zahtjeva za poštenim suđenjem iz članka 6. Konvencije.

101. U tom pogledu Sud bilježi da podnositelj zahtjeva tijekom kaznenog postupka nikad nije prigovorio da mu odvjetnik M. R. nije pružio valjanu pravnu pomoć. Zapisnik izjave podnositelja zahtjeva policiji ne otkriva manjkavosti u savjetima danim podnositelju zahtjeva glede njegovih prava. Njegovo davanje izjave trajalo je nekoliko sati tijekom kojih podnositelj zahtjeva ni u jednom trenutku nije odbio pružiti dodatne informacije te je na kraju ispitivanja potvrdio ispravnost danih informacija potpisavši zapisnik o ispitivanju.

102. Nadalje, Sud primjećuje da je utvrdio da podnositelj zahtjeva nije potkrijepio svoje navode da je bio podvrgnut zlostavljanju ili da su uvjeti policijskog pritvora bili neprimjereni (vidi prethodni stavak 73.). Sukladno tome, nema osnove za sumnju da je nad njim izvršen pritisak ili da se prkosilo njegovoj volji.

103. Jednako tako, Sud bilježi da je psihijatrijsko izvješće naloženo tijekom suđenja pokazalo da je podnositelj zahtjeva u vrijeme počinjenja kaznenih djela bio sposoban razumjeti prirodu svojih djela i upravljati svojim radnjama, što se događalo samo jedan dan prije njegovih inkriminirajućih izjava (vidi prethodni stavak 39.). Nadalje, iako je podnositelj zahtjeva tvrdio da je tijekom policijskog ispitivanja bio pod utjecajem droga i alkohola, u spisu predmeta nema konkretnih dokaza u prilog toj izjavi ili koje sugeriraju da je stupanj njegove ovisnosti bio toliki da ga je sprečavao u razumijevanju prirode i svrhe ispitivanja.

104. Tijekom suđenja pred Županijskim sudom u Rijeci podnositelju zahtjeva dana je mogućnost da iznese sve svoje argumente glede okolnosti u kojima je dao izjavu, a nakon što je naveo argument da nikada nije potpisao zapisnik o izjavi, dodijeljena mu je valjana mogućnost da ospori autentičnost svojeg potpisa. Međutim, pruženi dokaz, odnosno izvješće vještaka za rukopis, uvjerljivo je potvrdilo da podnositelj zahtjeva potpisao izjavu kojim je policiji dao svoje priznanje (vidi prethodni stavak 36.). Stoga se ne može kazati da je prvostupanjski sud ignorirao prigovore podnositelja zahtjeva glede dopustivosti njegove izjave kao dokaza (za usporedbu vidi *Desde protiv Turske*, br. 23909/03, st. 130., 1. veljače 2011.).

105. Tijekom sudskog postupka podnositelj zahtjeva imao je privilegiju valjane pravne pomoći i prvostupanjski sud omogućio mu je prikladnu mogućnost da sudjeluje u postupku te da iznese svoje argumente glede optužbi i svih mjerodavnih pruženih dokaza, njegovi su argumenti propisno uzeti u obzir. Sud također bilježi da je podnositelj zahtjeva u svojoj završnoj riječi putem zastupnice kao dokaz svojeg iskrenog kajanja za počinjene zločine uveo priznanje dano policiji dok ga je zastupao odvjetnik M. R. kako bi se ono uzelo u obzir kao olakotni čimbenik prilikom postupka izricanja osude (vidi prethodni stavak 44.).

106. Nadalje, Sud bilježi da podnositeljevo priznanje nije bilo središnja platforma za predmet tužiteljstva (za usporedbu vidi *Magee protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 28135/95, st. 45., ESLJP 2000-VI) te da se prvostupanjski sud pozivao na njegovu izjavu tumačeći je u svjetlu složenog dokaznog materijala koji je sud ocjenjivao (usporedi *Bykov*, prethodno navedeno, st. 103.). Specifičnije, prilikom osuđivanja podnositelja zahtjeva prvostupanjski sud pozivao se na izjave brojnih svjedoka koji su tijekom suđenja unakrsno ispitani, izvješća brojnih vještaka i zapisnika o istrazi na mjestu zločina te na pretrage i pljenidbe, kao i na mjerodavne fotografije i ostale fizičke dokaze (vidi prethodne stavke 29. – 43. i 45. – 46.). Dodatno, prvostupanjski sud na raspolaganju je imao priznanja podnositeljevih suoptuženika dana tijekom suđenja te ni podnositelj zahtjeva ni nijedan od suoptuženika nikada nisu tvrdili da je bilo koje njihovo pravo bilo povrijeđeno kad su dali te izjave.

107. Stoga, iako podnositelja zahtjeva tijekom policijskog ispitivanja nije zastupao odvjetnik izabran na temelju potpuno informiranog izbora, Sud ne smatra da je cijeli postupak zbog toga bio nepošten (usporedi *O’Kane protiv Ujedinjene Kraljevine* (odl.), br. 30550/96, 6. srpnja 1999.) jer su prava podnositelja zahtjeva tijekom suđenja bila primjereno osigurana i njegovo priznanje nije bio jedini, a kamoli odlučujući, dokaz u predmetu te kao takvo nije dovodilo u pitanje njegovu osudu i kaznu (usporedi *Gäfgen protiv Njemačke* [VV], br. 22978/05, st. 187., ESLJP 2010.; i, za usporedbu, *Martin protiv Estonije*, br. 35985/09, st. 95. – 96., 30. svibnja 2013.).

108. Na temelju navedene pozadine i s obzirom na načelo da zahtjeve iz članka 6. stavka 3. treba razmatrati kao pojedinačne aspekte prava na pošteno suđenje zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije (kao primjer vidi *Zagorodniy*, prethodno navedeno, st. 51.) te zahtjeve da Sud ocijeni poštenost kaznenog postupka u cjelini (vidi *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], br. 26766/05 i 22228/06, st. 118., ESLJP 2011.), Sud smatra da nije pokazano da je pravima podnositelja zahtjeva na obranu nanesena nenadoknadiva šteta ili da je na njegovo pravo na pošteno suđenje iz članka 6. negativno utjecano (vidi, *mutatis mutandis*, *Mamaç i ostali protiv Turske*, br. 29486/95, 29487/95 i 29853/96, st. 48., 20. travnja 2004., te *Sarikaya protiv Turske*, br. 36115/97, st. 67., 22. travnja 2004.; i, za usporedbu, *Martin*, prethodno navedeno, st. 97.).

109. Sukladno tome, u svjetlu ovih razmatranja i imajući u vidu posebne okolnosti trenutačnog predmeta, Sud zaključuje da nije bilo povrede članka 6. stavka 1. tumačenog u vezi sa stavkom 3.(c) Konvencije.

### III. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

110. Naposljetku, podnositelj zahtjeva prigovorio je da su njegovi zahtjevi za saslušanjem određenih svjedoka odbijeni bez dobra razloga.



111. U svjetlu svih materijala koje posjeduje i sve dok su pitanja na koja se prigovara u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da prigovor ne upućuje na postojanje bilo kakve povrede Konvencije. Slijedi da je neprihvatljiv prema članku 35. stavku 3. kao očigledno neosnovan te da mora biti odbijen u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

#### IZ TIH RAZLOGA SUD:

1. *utvrđuje* jednoglasno da je žalba podnositelja zahtjeva o podnositeljevu pravu na pošteno suđenje prihvatljiva i da je ostatak zahtjev neprihvatljiv;
2. *presuđuje*, s omjerom pet glasova naprema dva glasa, da nije došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3.(c) Konvencije.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 28. studenoga 2013.godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen  
Tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre  
Predsjednica

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj presudi priloženo je izdvojeno mišljenje sudaca I. Berro-Lefèvre i J. Laffranque.

I.B.L.  
S.N.

## SUPROTNO MIŠLJENJE SUDACA BERRO-LEFÈVREA I LAFFRANQUEA

Nažalost, ne možemo slijediti većinsku odluku da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. tumačenog u vezi s člankom 6. stavkom 3.(c) Konvencije. Smatramo da je došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3.(c) iz sljedećih razloga.

### *Središnje pitanje ovog predmeta i prethodne prakse Suda*

Središnje pitanje u ovom predmetu jest pravo podnositelja zahtjeva prema članku 6. stavku 3.(c) Konvencije da se brani putem branitelja po vlastitom izboru. Kao rezultat neimanja te mogućnosti, ne može se isključiti da je podnositelj zahtjeva prisilno bio naveden da se inkriminira. Prethodno navedeno utjecalo je na čitavo suđenje, učinilo ga nepoštenim i dovelo do povrede članka 6. stavka 1.

Sud se nedavno bavio sličnim pitanjem u predmetu *Martin protiv Estonije*, br. 35985/09, 30. svibnja 2013., u kojem je ustanovio potvrdu jer je branitelju kojeg je podnositelj zahtjeva izabrao po vlastitom izboru bio zabranjen pristup podnositelju. Sud je u vezi s ovime istaknuo da su jamstva iz članka 6. stavka 3.(c) posebni aspekti prava na pošteno suđenje u kaznenom postupku kako je utvrđeno 1. stavkom istog članka, što se mora uzeti u obzir pri svakom ocjenjivanju poštenja postupka. Dodatno, primarni zadatak Suda prema članku 6. stavku 1. jest ocijeniti cjelokupnu pravičnost kaznenog postupka. Sud se također osvrnuo na kasnije korištenje izjava koje je podnositelj zahtjeva dao tijekom prethodne istrage kršeći njegova prava obrane. Nažalost, u predmetnom slučaju većina nije slijedila pristup koji je jednoglasno donesen u predmetu *Martin protiv Estonije*.

### *Povreda prava na zastupanje putem branitelja po vlastitom izboru*

U ovom slučaju, obitelj podnositelja zahtjeva, nakon što ga je policija uhitila, angažirala je odvjetnika G. M. da ga zastupa. Međutim, policija je G. M. uskratila pristup podnositelju zahtjeva bez navođenja valjana razloga. Nadalje, podnositelj zahtjeva nikada nije bio obaviješten da je G. M. došao u policijsku postaju iako je izričito izjavio da želi da ga zastupa G. M. Umjesto toga, prema Vladi, policija je podnositelju zahtjeva ponudila popis odvjetnika s kojega je mogao odabrati onoga koji će ga zastupati tijekom policijskog ispitivanja. Vlada nije predočila taj popis Sudu.

Zabrinuti smo što se u stavku 94. presude većina, bez objašnjenja, koristi izrazom „odvjetnik po službenoj dužnosti kojeg je dodijelila policija” i „izbor između odvjetnika kojeg je ponudila policija” kao da na neki način

smatraju normalnim ili čak legitimnim to što je policija osumnjičeniku ponudila odvjetnika. To nije u skladu s mjerodavnim nacionalnim zakonom citiranim u stavku 56. presude: člankom 177. stavkom 5. Zakona o kaznenom postupku policijskim se tijelima omogućuje da osumnjičenicima dopuste imenovanje odvjetnika s popisa dežurnih odvjetnika koji su nadležnom policijskom tijelu dostavili županijski ogranci Hrvatske odvjetničke komore.

Ne razumijemo značenje razlike koju većina čini u stavku 94. presude između situacije u kojoj prijavitelju zahtjeva „odvjetnika po službenoj dužnosti dodjeljuje policija” i situacije u kojoj mu je ponuđen „izbor između odvjetnika koje je ponudila policija, čije je usluge morao platiti iz vlastitih sredstava”. Za nas je pitanje plaćanja u vezi s navedenim nevažno jer u mnogim pravnim sustavima naknade odvjetnika po službenoj dužnosti naknadno plaća optuženi. Pitanje kako se odvjetnik plaća ne bi, kao takva, smjela biti kriterij utvrđivanja postoji li „branitelj po vlastitom izboru” ili ne postoji. U ovom predmetu činjenica je da odvjetnik M. R. podnositelju zahtjeva nije naplatio svoje usluge, što postavlja pitanja o dobroj vjeri policije.

Vlada ne osporava da je dodijeljeni odvjetnik M. R. bivši načelnik riječke Policije te da podnositelju zahtjeva nikada nije naplatio svoje usluge za vrijeme kada je djelovao kao njegov odvjetnik.

Sud je kontinuirano smatrao da se osoba optužena za kazneno djelo koja se ne želi osobno braniti mora moći obratiti pravnom zastupniku po vlastitom izboru (vidi *Campbell i Fell protiv Ujedinjene Kraljevine*, 28. lipnja 1984., st. 99., serija A, br. 80). Istina je da se ovo pravo, bez obzira na važnost odnosa povjerenja između odvjetnika i klijenta, ne može smatrati apsolutnim, ali nacionalna tijela mogu odbaciti želju tuženika glede pravnog zastupanja kada postoje mjerodavne i dostatne osnove da se smatra da je to nužno u interesu pravde (*Pavlenko protiv Rusije*, br. 42371/02, st. 98., 1. travnja 2010.).

Ne možemo prihvatiti postupke policije koja je odvjetnika G. M. sprečavala da kontaktira s podnositeljem zahtjeva i koja podnositelja zahtjeva nije obavijestila o prisutnosti G. M. u policijskoj postaji unatoč želji podnositelja zahtjeva da ga on zastupa ili način na koji je odvjetnik M. R. bio uključen u predmet. Nasuprot prethodno navedenim načelima, dokumenti u spisu kaznenog predmeta protiv podnositelja zahtjeva ne otkrivaju nikakve dobre – a kamoli li mjerodavne i dostatne – razloge zašto odvjetniku G. M. nije bilo dopušteno braniti podnositelja zahtjeva tijekom policijskog ispitivanja, a argumente glede tog pitanja nisu pružili ni nacionalni sudovi ni Vlada.

U tim su okolnostima i pozadina M. R. i činjenica da podnositelju zahtjeva nije naplatio također važne i zabrinjavajuće. Što se nas tiče, potpisivanjem punomoći M. R. podnositelj zahtjeva nije se odrekao svojeg prava da zadrži G. M. jer podnositelj zahtjeva nije bio informiran o dolasku G. M. u policijsku postaju .

Značajno je i da je većina ozbiljno dvojila o tome je li policija djelovala u dobroj vjeri te bi li podnositelj zahtjeva za odvjetnika zaista izabrao M. R. da je znao da su njegovi roditelji angažirali odvjetnika G. M. (stavak 98. Presude). Također, većina priznaje da sam potpis podnositelja zahtjeva na punomoći M. R. ne predstavlja „razborito i inteligentnog odricanje” od prava da kao odvjetnika zadrži G. M. Stoga je još začuđujuće što je većina, unatoč ozbiljnoj zabrinutosti glede načina ponašanja domaćih tijela (vidi stavak 100. presude) i nedopuštanja podnositelju zahtjeva da ga zastupa odvjetnik po vlastitom izboru tijekom predraspravnog ispitivanja – što je ključan trenutak u kaznenom postupku –, presudila da nije bilo povrede članka 6. stavka 3.(c). Za nas ova ozbiljna pitanja, uključujući način na koji je policija podnositelju zahtjeva predložila usluge M. R., čine valjan temelj za donošenje presude o povredi.

#### *Moguć pritisak policije radi priznanja*

Nadalje, podnositelj zahtjeva stalno je tvrdio da je njegova izjava dobivena pod prisilom. Budući da je utvrđeno da su policija i Županijski državni odvjetnik u Rijeci ispitivali podnositelja zahtjeva, istodobno mu onemogućujući susret s odvjetnikom G. M., te mu predložili da odabere drugog odvjetnika kojega oni predlože, tvrdnje podnositelja zahtjeva o pritisku vlasti ne čine se potpuno neutemeljenima.

Stoga se čini da je nalaz većine u stavku 106. presude, u kojem se navodi da podnositelj zahtjeva nikada nije tvrdio da je bilo koje njegovo pravo povrijeđeno kad je davao izjave, kontradiktoran izlaganju činjenica u stavku 38. presude koji glasi: „Dana 2. travnja 2008. podnositelj zahtjeva zatražio je od Županijskog suda u Rijeci da pozove odvjetnika G. M. kao svjedoka u vezi s navodnom nezakonitom policijskom iznudom priznanja. Istaknuo je da G. M. nije bilo dopušteno da ga vidi dok je bio u policijskom pritvoru te je izjavio da su ga policijski službenici natjerali da prizna.”

Dodatno, ne priklanjamo se zaključku većine iz stavka 105. presude: „Sud također bilježi da je podnositelj zahtjeva u svojoj završnoj riječi putem zastupnice kao dokaz svojeg iskrenog kajanja za počinjene zločine uveo priznanje dano policiji dok ga je zastupao odvjetnik M. R. kako bi se ono uzelo u obzir kao olakotni čimbenik prilikom postupka izricanja osude”. U stavku 42. presude navodi se da je podnositelj zahtjeva izjavio da nije kriv

za optužbe, dok se u stavci 44. navodi da je tijekom završne riječi: „Braniteljica podnositelja zahtjeva argumentirala je kako nije dokazano da je podnositelj zahtjeva počinio kaznena djela za koja je optužen. Međutim, istaknula je da bi, smatra li prvostupanjski sud drugačije, prilikom izricanja osude u obzir trebalo uzeti podnositeljevo priznanje policiji i njegovo iskreno kajanje.” Stoga se odvjetnica koristila uobičajenom praksom alternativnih iskaza, koristeći priznanje, u slučaju osude, kao olakšavajuću okolnost, što ni u kojem slučaju nije jednako održavanju priznanja koje je podnositelj zahtjeva dao policiji dok ga je zastupao odvjetnik M. R.

*Priznanje kao dokaz i cjelokupno poštenje kaznenog postupka*

Iako je podnositelj zahtjeva imao pogodnost akuzatornog postupka u kojem ga je zastupala odvjetnica, šteta koji je pretrpio zbog povrede zakonom propisanog postupka u predraspravnoj fazi postupka koja nije ispravljena u daljnjim postupcima. Smatramo da ozbiljni nedostaci glede pravne pomoći u tako važnoj fazi predrasprave ozbiljno oslabjeli položaj podnositeljeve obrane i na samom suđenju. U tim daljnjim postupcima priznanje se smatralo dopustivim dokazom i, čak iako su i ostali dokazi izneseni te priznanje nije bilo jedini dokaz, ono je svejedno igralo odlučujuću ulogu, a nikakva važnost nije pridana okolnostima u kojima je priznanje dano (vidi *Panovits protiv Cipra*, br. 4268/04, st. 75., 11. prosinca 2008.).

Zbog svih tih razloga zaključujemo da je došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3.(c) Konvencije u pogledu povrede prava podnositelja zahtjeva da se brani uz branitelja po vlastitom izboru.